

31.1.2008

3986/5/07

Sisäasiainministeriölle

SISÄASIAINMINISTERIÖ

31.01.2008

INRIKESMINISTERIET

SM090:00/2006

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta; pakolaisaseman myöntämisestä ja poistamista koskevissa menettelyissä jäsenvaltioissa sovellettavista vähimmäisvaatimuksista (turvapaikkamenettelydirektiivi); lausuntopyyntö

Sisäasiainministeriön ulkomaalaisosasto on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi, jolla saatettaisiin kansallisesti voimaan niin kutsuttu turvapaikkamenettelydirektiivi (2005/85/EY). Direktiivin tavoitteena on ottaa kaikissa jäsenmaissa käyttöön vähimmäisvaatimukset, joita sovellettaisiin pakolaisaseman myöntämistä ja poistamista koskevissa menettelyissä.

Esityksessä ehdotetaan eräiden vakiintuneen soveltamiskäytännön varassa olleiden turvapaikkamenettelyihin keskeisesti liittyvien kysymysten sääntelemistä laissa. Esityksen mukaan nyt ehdotetut muutokset vahvistaisivat Suomessa kansainvälistä suojelua hakevien oikeusturvaa ja yhdenvertaista kohtelua sekä hyvän hallinnon takeita ja päätöksenteon avoimuutta. Esityksen tavoitteena on ohjata paremmin kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tutkintaa ja ratkaisemista sekä edesauttaa pakolaissopimuksen ja muiden kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden täysimääräistä toteutumista.

Totean esitysluonnoksessa mainittujen pykälämuutosehdotusten osalta omana lausuntonani seuraavan.

Esityksen 95 a §:ssä säädetään tietojen antamisesta kansainvälistä suojelua hakevalle. Lakiehdotuksen mukaan kansainvälistä suojelua hakevalle kerrotaan turvapaikkamenettelystä sekä hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Turvapaikanhakijan oikeusturvan näkökulmasta on tärkeää, että hän on tietoinen niistä oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka liittyvät turvapaikkaprosessiin.

Lakiehdotuksen 95 a §:n perustelujen mukaan erityistä huomiota tulisi kiinnittää ilman huoltajaa oleviin alaikäisiin turvapaikanhakijoihin, koska heille määrätään edustaja vasta hakemuksen jättämisen jälkeen. Voin yhtyä tähän näkemykseen. Oikeusasiamiehelle on joskus esitetty näkemyksiä, joiden mukaan alaikäisen turvapaikanhakijan ennen edustajan määräämistä poliisille tai rajaviranomaiselle heti maahantulon jälkeen esittämät tiedot olisivat vaikuttaneet kielteisesti turvapaikkahakemuksen lopputulokseen. Tästä syystä on tärkeää, että myös

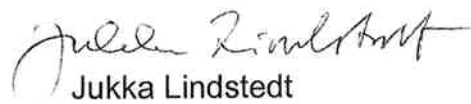
alaikäinen turvapaikanhakija on tietoinen hänen antamiensa tietojen merkityksestä heti maahantulon jälkeen. Tärkeää on varmistaa myös se, että säilöön otetulle turvapaikanhakijalle aina kerrotaan lakiehdotuksessa tarkoitetut tiedot.

Lakiehdotuksen 95 b §:ssä on kysymys turvapaikkahakemuksen peruuttamisesta. Pidän turvapaikanhakijan oikeusturvan kannalta hyvänä sitä, että eräitä turvapaikkamenettelyyn liittyviä poliisin soveltamiskäytäntöön tai sisäasiainministeriön ohjeistukseen perustuvia käytäntöjä nostetaan lain tasolle. Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa on viime vuosina ollut tutkittavana joitakin tapauksia, joissa oli kysymys turvapaikkahakemuksen peruuttamiseen liittyvästä menettelystä. Nyt puheena oleva pykäläehdotus luo nähdäkseni selkeät säännöt sille, kuinka on meneteltävä, jos turvapaikanhakija haluaa peruuttaa kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen.

Esityksen 97 §:ssä säädetään turvapaikkatutkinnasta. Pykäläehdotuksen mukaan turvapaikanhakija vahvistaa turvapaikkapuhuttelupöytäkirjan puhuttelun päätyttyä. Mielestäni ehdotus on hyvä ja vahvistaa turvapaikanhakijan oikeusturvaa sekä vähentää epäilyjä turvapaikkapuhuttelupöytäkirjaan jäävistä väärinkäsityksistä tai virheistä.

Esityksen 98 §:n mukaan oleskelulupahakemusta ratkaistaessa otetaan huomioon muun muassa eri lähteistä hankitut ajantasaiset tiedot valtion oloista. Jotta kansainvälistä suojelua koskeviin hakemuksiin voidaan tehdä asianmukaisia ratkaisuja, on välttämätöntä, että ratkaisun tekevällä viranomaisella on riittävästi tietoa lähtömaan poliittisista olosuhteista ja ihmisoikeustilanteesta. On syytä kiinnittää huomiota kuitenkin myös siihen, että ratkaisun perusteena oleva lähtömaatieto tulee aina voida myös kyseenalaistaa. Tästä syystä on tärkeää, että esimerkiksi turvapaikanhakijoita avustavilla lakimiehillä on mahdollisimman kattavasti oikeus tutustua niihin turvapaikanhakijan lähtömaatietoihin ja lähteisiin, joihin viranomaisten ratkaisut perustuvat.

Apulaisoikeusasiamies

Jukka Lindstedt

Oikeusasiamiehensihteeri

Jari Pirjola